

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ Ε΄Ε **ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

(Προσφυγή Νο 72983/01)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

10 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2005

Η απόφαση αυτή θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με τις προϋποθέσεις, που καθορίζονται στο άρθρο 44 παρ.2 της Συνθήκης. Μπορεί να υποστεί τυπικές τροποποιήσεις

Στην υπόθεση Ε΄Ε **ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ κατά της ΕΛΛΑΔΑΣ**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα), που συνεδριάζει σε συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από :

κ. Λ. ΛΟΥΚΑΙΔΗ, Πρόεδρο

κ. Σ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ

κα Φ. ΤΟΥΛΚΕΝΣ

κ. Π. ΛΟΡΕΝΖΕΝ

κα Ν. ΒΑΖΙΚ

κ. ΝΤ. ΣΠΙΛΜΑΝΝ

κ. Σ.Ε. ΓΙΕΜΠΕΝΣ, Δικαστές και

κ. Μ.Σ. ΝΙΛΣΕΝ, Γραμματέα Τμήματος,

Αφού συσκέφθηκε σε συμβούλιο στις 20 Ιανουαρίου 2005, Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, που αποφασίσθηκε την ημερομηνία αυτή :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1.- Η υπόθεση ξεκίνησε με προσφυγή (No 72983/01) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, την οποία δεκαεννέα υπήκκοι του εν λόγω Κράτους, («προσφεύγοντες»), τα ονόματα των οποίων

αναφέρονται σε παράρτημα, εισήγαγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 6 Ιουνίου 2001, δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2.- Οι προσφεύγοντες εκπροσωπήθηκαν από τους κ.κ. Ζ. ΤΖΟΥΒΕΛΟΠΟΥΛΟ, Α. ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗ και Δ. ΤΖΟΥΒΕΛΟΠΟΥΛΟΥ, Δικηγόροι μέλη του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους εντεταλμένους αντιπροσώπους της κ. Σ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟ, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κ. Ι. ΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟ, Εισηγητή του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3.- Οι προσφεύγοντες παραπονιούνται, κυρίως, αναφερόμενοι στο άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, για τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας.

4.- Η προσφυγή ανατέθηκε στο Πρώτο Τμήμα του Δικαστηρίου (άρθρο 52 § 1 του κανονισμού). Με βάση αυτό, το επιφορτισμένο με την εξέταση της υπόθεσης Τμήμα (άρθρο 27 § 1 της Σύμβασης) συστάθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 26 § 1 του κανονισμού.

5.- Με απόφαση της 25 Σεπτεμβρίου 2003, το Δικαστήριο έκρινε την προσφυγή μερικώς παραδεκτή.

6.- Τόσο οι προσφεύγοντες όσο και η Κυβέρνηση κατέθεσαν εγγράφως τις προτάσεις τους επί της ουσίας της υπόθεσης (άρθρο 59 § 1 του κανονισμού).

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ

7.- Οι προσφεύγοντες είναι υπάλληλοι του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το οποίο θα καλείται στο εξής «ΙΚΑ».

8.- Στις 4 Δεκεμβρίου 1991, οι προσφεύγοντες άσκησαν ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών αγωγή με την οποία ζητούν να καταδικασθεί το ΙΚΑ στην καταβολή σε αυτούς επιδόματος επί

του μισθού τους, το μέγιστο ύψος του οποίου ανερχόταν σε 187.343 δραχμές (€ 550)

9.- Στις 23 Ιουλίου 1993, το Δικαστήριο με απόφασή του δικαίωσε την αίτηση των προσφευγόντων και καταδίκασε το ΙΚΑ να τους καταβάλει ποσά, που κυμαίνονταν από Δρχ 24.030 μέχρι Δρχ. 187.434 (απόφαση No 6473/1993).

10.- Στις 9 Δεκεμβρίου 1993, το ΙΚΑ άσκησε έφεση κατά της προαναφερόμενης απόφασης.

11.- Στις 30 Σεπτεμβρίου 1996, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών έκανε δεκτή την έφεση (απόφαση No 3999/1996).

12.- Στις 30 Απριλίου 1997, οι προσφεύγοντες άσκησαν αίτηση αναίρεσης.

13.- Στη συνέχεια, το Ελληνικό Κοινοβούλιο ψήφισε το νόμο 2721/1999, με τον οποίο απέκλειε την άσκηση αναίρεσης ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας για αντιδικίες με οικονομικό αντικείμενο κατώτερο των 500.000 δραχμών και απάγγειλε την ακύρωση οποιασδήποτε σχετικής δικαστικής διαδικασίας, που πιθανόν εκκρεμούσε ενώπιον του εν λόγω Δικαστηρίου. Το άρθρο 52 § 2 του νόμου αυτού προέβλεπε, εντούτοις, ότι τα πρόσωπα, που είχαν ήδη ασκήσει αίτηση αναίρεσης διέθεταν προθεσμία εξήντα ημερών από τις 16 Σεπτεμβρίου 1999 (δηλαδή από την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου), για να ισχυρισθούν, ότι η αντιδικία θα είχε για αυτούς σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις, που θα δικαιολογούσε τη συνέχιση της διαδικασίας. Οι προσφεύγοντες δεν επικαλέσθηκαν τη δυνατότητα αυτή.

14.- Σε ημερομηνία, που δεν διευκρινίζεται, οι προσφεύγοντες ενημερώθηκαν, ότι με την απόφαση No 3159 της 11 Δεκεμβρίου 2000 του Συμβουλίου Επικρατείας, η διαδικασία που αφορά την άσκηση αναίρεσης κατά της απόφασης No 3999/1996 του

Διοικητικού Εφετείου καταργήθηκε σε εφαρμογή των διατάξεων του νόμου Νο 2721/1999.

ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

I.- ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

15.- Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται, ότι η διάρκεια της διαδικασίας αφήφησε την αρχή της «λογικής προθεσμίας», όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 παρ.1 της Σύμβασης, το οποίο διατυπώνεται με τον ακόλουθο τρόπο :

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) δικαίως (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...) αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...).»

16.- Η Κυβέρνηση αντιτίθεται στη θέση αυτή. Επικαλείται την πολυπλοκότητα της υπόθεσης και υποστηρίζει, ότι τα δικαστήρια, που επιλήφθηκαν, αποφάνθηκαν μέσα σε λογικές προθεσμίες.

17.- Η προς εξέταση περίοδος ξεκίνησε στις 4 Δεκεμβρίου 1991, όταν το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών επιλήφθηκε της υπόθεσης και τελείωσε στις 11 Δεκεμβρίου 2000 με την απόφαση Νο 3159/2000 του Συμβουλίου Επικρατείας. Διήρκησε, λοιπόν, εννέα έτη και επτά ημέρες και για τους τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

18.- Το Δικαστήριο υπενθυμίζει, ότι ο λογικός χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τα περιστατικά της υπόθεσης και σε σχέση με κριτήρια, που έχουν ήδη διαμορφωθεί νομολογιακά, όπως η πολυπλοκότητα της υπόθεσης, η συμπεριφορά των αιτούντων και αυτή των αρμοδίων αρχών καθώς και το αντικείμενο της διένεξης για τους ενδιαφερομένους (βλ. μεταξύ άλλων, ΦΡΥΝΤΛΕΝΤΕΡ κατά ΓΑΛΛΙΑΣ (GC), No 30979/96, § 43, CEDH 2000 – VII).

19.- Το Δικαστήριο χειρίσθηκε κατ' επανάληψη υποθέσεις, που αφορούν παρόμοια ζητήματα με αυτό της εν λόγω περίπτωσης και διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλ. προαναφερόμενη υπόθεση ΦΡΥΝΤΛΕΝΤΕΡ)

20.- Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία, που του προσκομίσθηκαν, το Δικαστήριο εκτιμά, ότι η Κυβέρνηση δεν προβάλλει ως ισχυρισμό γεγονός ή επιχείρημα που μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογία στο θέμα αυτό, το Δικαστήριο εκτιμά, ότι η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας ήταν υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Κατά συνέπεια, υπάρχει παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II.- ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

21.- Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,
«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση ».

A.- ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ

22.- Σαν υλική αποζημίωση, οι προσφεύγοντες ζητούν την καταβολή του ποσού, που αποτελούσε αντικείμενο της αγωγής τους ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, δηλαδή € 550 ο καθένας, αυξημένο με το ποσοστό πληθωρισμού για την εν λόγω περίοδο, ήτοι συνολικά € 1.892 ο καθένας. Επικουρικά, ζητούν την καταβολή του ποσού, που αποτελούσε το αντικείμενο της αγωγής τους ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, αυξημένο με τους νόμιμους τόκους από την κατάθεση της αγωγής τους μέχρι σήμερα, ήτοι συνολικά € 2.574.53 ο καθένας. Ισχυρίζονται, ότι αν η διαδικασία δεν είχε γνωρίσει παρόμοια

καθυστέρηση, το Συμβούλιο Επικρατείας δεν θα είχε δεσμευθεί από το νόμο Νο 2721/1999 και θα τους είχε χορηγήσει αναμφίβολα τα εν λόγω ποσά. Σαν ηθική αποζημίωση, ζητούν ο καθένας € 2.347,76

23.- Η Κυβέρνηση δηλώνει, ότι δεν υπάρχει σχέση αιτιότητας ανάμεσα στην ισχυριζόμενη υλική ζημία και τη διάρκεια της διαδικασίας. Δηλώνει, επιπλέον, ότι η διαπίστωση της παράβασης θα αποτελούσε από μόνη της δίκαιη ικανοποίηση επαρκή για την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης, που υπέστησαν.

24.- Το Δικαστήριο συμμερίζεται την άποψη της Κυβέρνησης σχετικά με την προσφυγή των προσφευγόντων για υλική αποζημίωση. Υπενθυμίζει σχετικά ότι απέρριψε τον ισχυρισμό των προσφευγόντων ως προς το δικαίωμά τους σεβασμού της δικής τους περιουσίας, σαν αβάσιμο (*Γούτσιας και άλλοι κατά Ελλάδας* (απόφαση), Νο 72983/2001, 29 Αυγούστου 2002). Κατά συνέπεια, τίποτα δεν δικαιολογεί την χορήγηση αποζημίωσης για το λόγο αυτό.

25.- Το Δικαστήριο εκτιμά, αντίθετα, ότι η παράταση της επίδικης διαδικασίας πέραν της «λογικής προθεσμίας» προκάλεσε στους προσφεύγοντες σίγουρη ηθική βλάβη, δικαιολογώντας την καταβολή αποζημίωσης. Αποφασίζοντας με δίκαιη κρίση, με βάση το άρθρο 41 της Σύμβασης, χορηγεί από κοινού στους προσφεύγοντες € 28.500 για το λόγο αυτό, πλέον φόρων επί του ποσού αυτού.

B.- ΕΞΟΔΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

26.- Οι προσφεύγοντες ζητούν € 1.011 ο καθένας, για τα έξοδα και τις δικαστικές δαπάνες, που πραγματοποιήθηκαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, προσκομίζοντας τα σχετικά αποδεικτικά έγγραφα.

27.- Η Κυβέρνηση υποστηρίζει, ότι οι αξιώσεις των προσφευγόντων είναι υπερβολικές. Δηλώνει, ότι τα δικαστικά έξοδα, που κατέβαλαν στην Ελλάδα δεν πρέπει να επιστραφούν και ότι το

ποσό, που χορηγήθηκε για έξοδα και δικαστικές δαπάνες, που καταβλήθηκαν ενώπιον του δικαστηρίου, δεν πρέπει να υπερβαίνει συνολικά τα € 1.000

28.- Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση των εξόδων και των δικαστικών δαπανών με βάση το άρθρο 41 προϋποθέτει, ότι αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και, επιλέον, εύλογα ως προς το ύψος των επιτοκίων τους (ΙΑΤΡΙΔΗΣ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ (δίκαιη ικανοποίηση) (GC), No 31107/96, § 54, CEDH 2000 – XI).

29.- Αναφορικά με τα έξοδα και δικαστικές δαπάνες, που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα, για τα οποία προσκομίσθηκαν τα σχετικά αποδεικτικά έγγραφα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ήδη, ότι η διάρκεια της διαδικασίας μπορεί να προκαλέσει αύξηση των εξόδων και δικαστικών δαπανών του προσφεύγοντα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και ότι πρέπει, λοιπόν, να ληφθούν υπόψη (βλ. μεταξύ άλλων ΚΑΠΟΥΑΝΟ κατά Ιταλίας, απόφαση της 25 Ιουνίου 1987, σειρά Α, No 119-Α, σελ. 15 § 37). Εντούτοις, το Δικαστήριο δεν βλέπει λόγο για να αμφισβητήσει τον απαραίτητο χαρακτήρα των εξόδων των σχετικών με την διαδικασία ενώπιόν του, για τα οποία προσκομίσθηκε επίσης αποδεικτικό έγγραφο. Λαμβάνοντας υπόψη το λογικό χαρακτήρα των ποσών, που ζητούνται, το Δικαστήριο δέχεται πλήρως το αίτημα αυτό και χορηγεί από κοινού στους προσφεύγοντες € 19.209 για έξοδα και δικαστικές δαπάνες σχετικά με τη διαδικασία, που ακολουθήθηκε ενώπιόν του και τα εθνικά δικαστήρια, πλέον των φόρων επί του ποσού αυτού.

Γ.- ΤΟΚΟΙ ΥΠΕΡΗΜΕΡΙΑΣ

30.- Το Δικαστήριο κρίνει κατάλληλο να βασίσει τα επιτόκια των τόκων υπερημερίας στο οριακό επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, αυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ

1. *Αποφαίνεται* ότι υπάρχει παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης
2. *Αποφαίνεται* ότι
 - το εναγόμενο Κράτος πρέπει να καταβάλει από κοινού στους προσφεύγοντες και σε διάστημα τριών μηνών από την ημέρα, που η απόφαση κατέστη οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Συνθήκης, τα ακόλουθα ποσά
 - € 28.500 για ηθική βλάβη
 - € 19.209 για έξοδα και δικαστικές δαπάνες
 - οποιοδήποτε ποσό, που θα μπορούσε να οφείλεται σαν φόρος για τα εν λόγω ποσά.
 - από τη λήξη της εν λόγω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα αυξηθεί με απλό επιτόκιο ίσο με το οριακό επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που εφαρμόζεται κατά την περίοδο αυτή, αυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.
3. *Απορρίπτει* την αίτηση δίκαιης ικανοποίησης για το επιπλέον.

Συντάχθηκε στα γαλλικά, μετά κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 10 Φεβρουαρίου 2005 σε εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

Υπογραφές

Σορεν ΝΙΛΣΕΝ

Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ

Γραμματέας

Πρόεδρος

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ

F Æ È È
 G Æ Æ È
 H Æ È È
 I Æ È È

Í ~~Ë~~ È È

No

Î ~~Ë~~ È È

Ï ~~Ë~~ È È

Ì ~~Ë~~ È È

Ĵ ~~Ë~~ È È

ƒ ~~Ë~~ È È

FF ~~Ë~~ È È

FG ~~Ë~~ È È È

FH ~~Ë~~ È È

FI ~~Ë~~ È È

FÍ ~~Ë~~ È È

FÌ ~~Ë~~ È È

FÏ ~~Ë~~ È È

FÌ ~~Ë~~ È È

FJ ~~Ë~~ È È

Επικύρωση του φωτοαντιγράφου στο Στρασβούργο στις 10.02.2005 από
το Σ. ΝΙΕΛΣΕΝ, Γραμματέα

Υπογραφή Σ. ΝΙΕΛΣΕΝ

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο αντίγραφο στα γαλλικά

Αθήνα, 03.06.2005 Η Μεταφράστρια Ε. Παπαμαύρου